धर्मशास्त्र

अ. नं. ६

३२८ स्मृ: २३

शंख स्मृति

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(१)

॥श्रीगणेशायनमः   स्वयंभुवेनमस्कृत्यसृष्टिसंहारकारिणे चातुर्वर्ण्यहितार्थायशं
खशास्त्रमकल्पयेत् १ याजनंयाजनंदानंतथैवाध्ययनक्रियां प्रतिग्रहंचाध्ययनंविप्र
:कर्माणिनिर्द्दिशेत् २ दानंचाध्ययनंचैवयजनंचयथाविधि क्षत्रियस्यचवैश्यस्यकर्मे
दंपरिकीर्त्तितं ३ क्षत्रियस्यविशेषेणप्रजानांपरिपालनं कृषिगोरक्षवाणिज्यंविश
श्चपरिपरिकीर्त्तितं ४ शूद्रस्यद्विजशुश्रूषासर्वशिल्पानिषाप्यथ क्षमासत्यंदमःशौचं
सर्वेषामविशेषतः ५ ब्राह्मणक्षत्रियोवैश्यस्त्रयोवर्णाद्विजातयः तेषांजन्मद्वितीयंतु
विज्ञेयंमौंजिबंधनं ६ आचार्यस्तुपिताप्रोक्तःसावित्रीजननीतथा ब्राह्मणक्षत्रीयो
वैश्यमौंजीबंधनजन्मनि ७ वृत्ताशूद्रसमास्तानवद्विज्ञेयास्तेविचक्षणैः यावद्वेदे
प्रजायंतेद्विजाज्ञेयास्ततःपरं ८ छ इतिशांखेप्रथमोध्यायः १ छ गर्भस्यस्फुट

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

संस्क॰ ताज्ञानेनिषेकःपरिकीर्त्तितः पुनातुस्पंदनात्कार्यःपुंसवनंविचक्षणैः १ षष्टाष्टमेवार

१ सीमंतोजातेकेजातकर्मच शौचेचमतिक्रांतेनामकर्मविधीयते २ नामधेयंचक

र्त्तव्यंवर्णानांचसमाक्षरं मांगल्यंब्राह्मणस्योक्तंक्षत्रियस्यबलान्वितं ३ वैश्यस्यधनसं

युक्तंशूद्रस्यतुजुगुप्सितं शर्मातंब्राह्मणस्योक्तंवर्मातंक्षत्रियस्यतु ४ धनांतंचैववै

श्यस्यदासांतंचांतजन्मनः चतुर्थेमासिकर्त्तव्यंबालस्यादित्यदर्शनं ५ षष्टेन्नप्राश

नंमासिचुडाकार्यायथाकुलं गर्भाष्टमेकर्त्तव्यंब्राह्मणस्योपनायनं ६ गर्भादेका

दशेराज्ञोगर्भात्तुद्वादशेविशः षोडशाब्दात्तविप्रस्यराजन्यस्यद्विविंशति ७ विंशति

सचतुष्कात्तुवैश्यस्यपरिकीर्त्तितं नातिवर्त्ततेसावित्रीततऊर्ध्वंनिवर्त्तते ८ त्रिज्ञात २६७

मास्त्रयोप्येतेयकालेनसंस्कृताः सावित्रीपतिताव्रात्याःसर्वधर्मबहिष्कृता ९ मौंजी

(2A)

ज्याबंधनानांतुक्रमात्मौंज्यप्रकीर्त्तिताः मार्गवैयाघ्रबास्तानिचर्माणिब्रह्मचारिणां १०
पर्णपिप्पलबिल्वानांक्रमाद्दंडाःप्रकीर्त्तिताः केशदेशललाटास्यतुल्याप्रोक्ताः क्रमेणतु
११ अवक्रास्सत्वचःसर्वेअग्निदग्धास्तथैवच वस्त्रोपवीतेकार्पासक्षौमोर्णानांयथाक्र
मं १२ आदिमध्यावसानेषुभवछब्दोपल[illegible] भैक्षयाचरणंप्रोक्तवर्णानामनुपूर्वश
: १३ छ इतिश्रीशांखेद्वितीयोध्यायः [illegible] उपनीयंगुरुःशिष्यंशिष्येच्छौचमादि
तः आचारमग्निकार्यंचसंध्योपासनम[illegible] १ गुरुस्सूर्यःक्रियांभूत्वावेदमस्मैप्रयच्छ
ति मृतेकाध्यापकोयस्तुउपाध्यायस[illegible]च्यते २ मातापितागुरुश्चैवपूजानीयासदा
नृणां क्रियास्तस्याफलाःसर्वायस्यैतेनादृतास्त्रयः ३ प्रयतःकल्पउत्थायस्नातो
हुतहुताशनः कुर्वीतप्रणतोभक्त्यागुरुणामभिवादनं ४ अनुज्ञातस्तुगुरुणात

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(3)

शंख० तोध्ययनमाचरेत् कृत्वाब्रह्मांजलिपक्षपत्गुरुर्वंदनमानतः ५ ब्रह्मावसानेप्रारंभेप्रण
२ वंचप्रकीर्त्तयेत् अनाध्यायेष्वध्ययनंवर्जयेच्च प्रयत्नतः ६ चतुर्दशींपंचदशीमष्टमींरा
हुसूतकं उल्कापातंमहीकंपमाशौचंग्रामविप्लवं ७ रंध्रप्रयाणंरुदितंसर्वसंघातनि:
स्वनं वाद्यकोलाहलंसुहृंमनध्यायान्वि[illegible] ८ नाधीयीताभियुक्तोपियानगोनच
नौगतः देवायतनवल्मीकेश्मशान[illegible]विधौ ९ भैक्षचर्यांतथाकुर्याद्ब्राह्मणेषु
यथाविधि गुरूणांचाप्यनुज्ञातःप्राश्नीयात्प्राङ्मुखःशुचिः १० हितप्रियोगुरोःकुर्याद
हंकारविवर्जितः उपास्यपश्चिमांसंध्यांपूजयित्वाहुताशनं ११ अभिवाद्यगुरुंपश्चा
द्गुरोर्वचनकृद्भवेत् गुरोःपूर्वंसमुत्तिष्ठेच्छयीतचरमंतथा १२ मधुमांसांजनश्राद्धंगी २७०
तनृत्यंचवर्जयेत् हिंसांपरापवादंचस्त्रीलीलांचविशेषतः १३ मेखलामजिनंदंडं

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3A)

चरेच्चविशेषतः अधःशायीभवेन्नित्यंब्रह्मचारीसमाहितः १४ एवंव्रतंतुकुर्वीतवेद
स्वीकरणंबुधः गुरवेचधनंदत्वास्नायीततदनुज्ञया १५ ॥ इतिश्रीशांखेतृतीयोध्या
यः ३ ॥ विंदेतविधिवत्कार्यामसमानार्षगोत्रजा मातृतःपंचमीचापिपितृतस्त्वथस
प्तमीं १ ब्राह्मोदैवस्तथैवार्षःप्राजापत्यस्तथासुरः गांधर्वोराक्षसश्चैवपैशाचश्चाष्ट
मोधमः २ एभ्योधर्मास्तुचत्वारःपूर्वेयेपरिकीर्त्तिताः गांधर्वोराक्षसश्चैवक्षत्रियस्यतुश
स्यते ३ संप्रार्थितःसंप्रयत्नेनब्राह्मस्तुपरिकीर्तितः यज्ञस्थायर्त्विजेदैवआदायार्षस्
तुगोद्वयः ४ प्रार्थितःसंप्रदानेनप्राजापत्यःप्रकीर्त्तितः आसुरोद्रविणादानाद्गांध
र्वःसमयान्मिथः ५ राक्षसोयुद्धहरणात्पैशाचःकन्यकाछलात् तिस्रःस्तुभार्याविप्रस्य
प्रस्यद्वेभार्येक्षत्रियस्यतु ६ तपस्वीयज्ञशीलश्चसर्वधर्मभृतांवरः ऋवश्चद्रत्व

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(4)

शंख० माप्नोति शूद्रश्राद्धेत्रयोदशो ७ सपिंडीकरणेचार्हेन्नचशूद्रःकथंचन तस्मात्सर्वप्रयत्नेन

३ शूद्रभार्याविवर्जयेत् ८ पाणिर्ग्राह्यःसवर्णासुगृह्णीयात्क्षत्रियावरं वैश्याप्रतोदमाद

द्याद्वेदनेत्वग्रजन्मनः ९ साभार्यायागृहेदक्षासाभार्यायाचप्रतिव्रता साभार्यायापति

प्राणासाभार्यायाप्रजावती १० लालनीयासदाभार्याताडनीयातथैवच ताडिताला

लितायाचस्त्रीश्रीर्भवतिनान्यथा ११ इतिश्रीशांखेचतुर्थोध्यायः ४ छ पंचसूना

गृहस्थस्यचुल्लीपेषण्युपस्करः कंडनीचोदकुंभश्चतस्यपापस्यशांतये १ पंचयज्ञवि

धानंतुगृही नित्यंनहापयेत् पंचयज्ञविधानेनतत्पापंतस्यनश्यति २ देवयज्ञोभूत

यज्ञःपितृयज्ञस्तथैवचः ब्रह्मयज्ञोनृयज्ञश्चपंचयज्ञाःप्रकीर्तिताः ३ होमोदैवोबलि २१

र्भौतःपितृभ्यःयज्ञक्रियास्मृतः स्वाध्यायोब्रह्मयज्ञश्चनृयज्ञोतिथिपूजनं ४ वानप्र

स्थो ब्रह्मचारी यतिश्चैव तथा द्विजः गृहस्थस्य प्रसादेन जीवंत्येते यथाविधि ५ गृहस्थए
वयजते गृहस्थस्तप्यते तपः ददाति च गृहस्थश्च तस्माच्छ्रेष्ठो गृहाश्रमी ६ यथा भर्त्ता
प्रभुः स्त्रीणां वर्णानां ब्राह्मणो यथा अतिथिस्तद्वदेवास्य गृहस्थस्य प्रभुः स्मृतः ७ नव्रते
र्नोपवासैश्च धर्मेण विविधेन च नारी स्वर्गमवाप्नोति ---- पतिपूजनात् ८ नव्र
तैर्नोपवासैश्च न च यज्ञैः पृथग्विधैः राजा स्वर्गमवाप्नोति प्रजाश्च प्रतिपालनात् ९ न
स्नानेन न मौनेन न चाग्निपरिचर्यया ब्रह्मचारी दिवं याति गृहस्थगुरुपूजनात् १० ना
ग्निशुश्रूषया क्षांत्या स्नानेन विविधेन च गृहस्थोपि दिवं याति सुगुरोर्भोजिनो निच ११ न दं
डैर्न च मौनेन शून्यागाराश्रयेण च यतिः सिद्धिमवाप्नोति योगेनाप्नोत्यनुत्तमं १२ न
यज्ञैर्दक्षिणावद्भिर्वह्निशुश्रूषया तथा गृही स्वर्गमवाप्नोति यथा चातिथिपूजनं १३

Joint project of the Rajawade Samshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

शांख॰ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनगृहस्थोतिथिमागतं आहारशायनाद्येनविधिवत्प्रतिपूजयेत् १४
५ सायंप्रातश्चजुहुयादग्निहोत्रंयथाविधि दर्शंचपौर्णमासंचजुहुयाद्विधिवत्तथा १५
यजेत्पशुबंधैश्चचातुर्मास्यैस्तथैवच [illegible]काधिकान्नस्तुपिबेत्सोममतंद्रितः १६
इष्टिंवैश्वानरंकुर्यात्तथाव्रतधरोद्विजः [illegible]वधनंशूद्रात्सर्वंदद्याच्चभिक्षितं १७ व्रतं
तुनत्यजेद्विद्वान्त्विजंपूर्वमेवच कर्मण[illegible]नामुद्दंविद्ययाचवणीततं १८ एतैरेव
गुणैर्युक्तंधर्मार्जितंधनंतेषा यजयीत[illegible]विप्राया[illegible]स्तस्मात्प्रतिग्रहः १९ ॥
इतिश्रीशांखेपंचमोध्यायः ५ ॥ गृहस्थस्तुयदापश्येद्वलीपलितमात्मनः अपत्य २७२
स्यैवचापत्यंतदारण्यंसमाश्रयेत् १ पुत्रेदारान्निक्षिप्यतयाचानुगतोवने अग्नि
नुपचरेन्नित्यंवन्यमाहारमाहरेत् २ यदाहारोभवेत्तेनपूजयेत्पितृदेवतान् तेनै

(5A)

वपूजयेन्नित्यंमातिथिंसमुपागतं ३ ग्रामादाहृत्यवाश्नीयादष्टौग्रासान्समाहितः स्वा
ध्यायंचतथाकुर्याज्जटाश्चबिभ्रयात्तथा ४ तपसाशोषयेन्नित्यंस्वकंचैवकलेवरं आ
र्द्रवासास्तुहेमंतेग्रीष्मेपंचतपस्तथा ५ [illegible]काशशायीचनक्ताशीचसदाभवेत् च
तुर्थकालिकोवास्यात्षष्ठकालिकएव वा [illegible] कृच्छ्रैर्वापिनयेत्कालंब्रह्मचर्यंचपालयेत्
एवंनीत्वावनेकालंद्विजोब्रह्माश्रमीभ[illegible] छे इतिश्रीशांखेषष्ठोध्यायः ६ व
कल्वेष्टिंविधिवत्सर्वस्वर्ववेदसद[illegible]आत्मन्यग्निंसमारोप्यद्विजोब्रह्माश्रमीभ
वेत् १ विधूमेन्यस्तमुसलेव्यंगारेभुक्तवज्जने अतीतेपात्रसंपातेनित्यंभिक्षांयति
श्चरेत् २ सप्तागारंचरेद्भैक्षंभिक्षितंनानुभिक्षयेत् नव्यथेच्चतथालाभेयथालब्धेन
वर्त्तते ३ नस्वादयेत्तथैवान्नंनाश्नीयात्कस्यचिद्गृहे मन्मयालाबुपात्राणियतीनां र

(6)

शंख० चविनिर्दिशेत् ५ तेषांसंमार्जनाच्छुद्धिरद्भिश्चैवप्रकीर्त्तिताः कौपीनाछादनंवासोबि
५ भृयादव्ययश्चरेत् ५ शून्यागारनिकेतश्चा यत्रसायंतमुनिः दृष्टिपूतंन्यसेत्पादंवस्त्र
पूतंपिबेज्जलं ६ सत्यपूतांवदेद्वाचंमनःपूतंसमाचरेत् चंदनेनतुलिप्तांगंवास्येनै
कंचैवततः ७ कल्याणंचाप्यकल्याणंतयोरेवनचिंतयेत् सर्वभूतहितोमैत्रःसमलो
ष्टाश्मकांचनः ८ ध्यानयोगरतोभिक्षुःप्राप्नोतिपरमांगतिं जन्मनायस्तुनिर्विण्णोम
रणेनतथैवच ९ आधिभिर्व्याधिभिश्चैवतस्वाब्राह्मणंविडः अशुचित्वंशरीरस्य
प्रियाप्रियविपर्ययः १० गर्भवासोचवसतिस्तस्मान्मुच्येतनान्यथा जगदेतन्निरा
क्रंदंनरसारमनर्थकं ११ भोक्तव्यमितिनिर्विण्णोमुच्यतेनात्रसंशयः प्राणायामैर्द २१२
ह्देद्दोषान्धारणाभिश्चकिल्बिषं १२ प्रत्याहारेणसंसर्गान्ध्यानेनानीश्वरान्गुणान्

(6A)

सव्याहृतिंसप्रणवांगायत्रींशिरसासह १३ त्रिःपठेदायतःप्राणःप्राणायामसउच्यते
मनसःसंयमःस्तत्तुधारणेतिनिगद्यते १४ संहाराश्चेंद्रियाणांचप्रत्याहारःप्रकीर्त्ति
तः हृदिस्थध्यानयोगेनदेवदेवस्यदर्शनात् १५ ध्यानंप्रोक्तंप्रवक्ष्यामिध्यानयोगमेत
त्परं हृदिस्थादेवतासर्वाहृदिप्राणाःप्रतिष्ठिताः १६ हृदिज्योतींषिसूर्यश्चहृदिसर्वंप्र
तिष्ठितं स्वदेहमरणिंकृत्वाप्रणवंचोत्तरारणिं १७ ध्याननिर्मथनाभ्यासाद्विष्णुंपश्येद्धृ
दिस्थितं हृद्यर्कश्चंद्रमाःसूर्यःसोममध्येहुताशनः १८ तेजोजोमध्येस्थितोच्युतः अणो
रणीयान्महतोमहीयानात्मास्यजंतोर्निहितोगुहायां तेजोमयंपश्यतिवीतशोको
धातुःप्रसादान्महिमानमात्मनः १९ वासुदेवस्तमोक्षूनांपरैरपिविधीयते अज्ञा
नपरसंवित्तैरिंद्रियैर्विषयैस्तुभिः २० एषवैपुरुषोविष्णुर्व्यक्ताव्यक्तःसनातनः एष

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

शंख० ध्यक्ताविध्यक्ताचपुराणेनिष्कलःशिवः २१ वेदाहमेतंपुरुषंमहांतमादित्यवर्णंतमस
६ परस्तात् यंवैविदित्वानविभेतिमृत्योर्नान्यःपंथाविद्यतेचायनाय २२ पृथिव्यापस्तथा
तेजोवायुराकाशमेवच पंचैतानिविजानीयान्महाभूतानिपंडितः २३ चक्षुःश्रोत्रंस्पर्श
नंचरसनंघ्राणमेवच बुद्धींद्रियाणिजानीयात्पंचमानिशरीरके २४ रूपंशब्दस्तथा
स्पर्शोरसोगंधस्तथैवच इंद्रियार्थान्विजानीयात्सदैवसततंबुधैः २५ हस्तौपादावु
पस्थंचजिव्हापायुस्तथैवच कर्मेंद्रियाणिपंचैवनित्यमस्मिन्शरीरके २६ मनोबु
द्धिस्तथैवात्माअव्यक्तंचतथैवच इंद्रियेभ्यःपराण्येवचत्वारिकथितानिच २७ चतुर्वि
शत्यथैतानितत्वानिकथितानिच तथात्मानंतथातीतंपुरुषंपंचविंशकं २८ यंतज्ज्ञा २७४
त्वाविमुच्यंतेयेजनासाधुवृत्तयः तदिदंपरमंगुह्यमेतदक्षरमव्ययं २९ अनादिनि

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(7A)

धनंब्रह्मतद्विष्णोःपरमंपदं २९ विज्ञानसारथिर्यस्तुमनःप्रग्रहबंधनः सोध्वनःपरमा
प्नोतितद्विष्णोःपरमंपदं ३० वालाग्रशतशोभागःकल्पितस्तुसहस्त्रधा तस्याशतमाज्ञा
गंजीवःसूक्ष्मत्वदाकृतः ३१ इंद्रियेभ्यःपराअर्थाअर्थेभ्यश्चपरंमनः मनसस्तुपराबुद्धि
र्बुद्धेरात्मातथापरः ३२ महतःपरमव्यक्तमव्यक्तात्पुरुषःपरः पुरुषान्नापरंकिंचित्सा
काष्ठासापरागतिः ३३ एषुसर्वेषुभूतेषु [illegible] कः सदा दृश्यतेत्वग्र्ययाबुध्यासूक्ष्मया
सूक्ष्मदर्शिभिः ३५ छ इतिश्रीशांडेस [illegible] मायः ७ छ नित्यंनैमित्तिकंकाम्यंक्रियां
गंमलकर्षणं क्रियास्नानंतथाषष्टंषोढास्नानंप्रकीर्त्तितं १ अस्नातःपुनरानर्होजप्या
ग्निहवनादिषु प्रातःस्नानंतदर्थंचनित्यस्नानंप्रकीर्त्तितं २ चांडालशवयूपाद्यंस्पृष्ट्वा
स्नानंरजस्वलां स्नानार्हस्तुयःस्नातिस्नानंनैमित्तिकंचतत् ३ पुष्यस्नानादिकंस्नानं

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

शंख. देवज्ञविधिचोदितं तद्धिकाम्यसमुद्दिष्टंनाकामस्तत्प्रयोजके ४ जस्तुकामःप्रदिष्टाणिअ
७ द्भिःदेवतापितॄन् स्नानंसमाचरेद्यस्तुक्रियांगंतत्प्रकीर्त्तितं ५ मलापकर्षणार्थंतस्ना
नमभ्यंगपूर्वकं मलापकर्षणार्थायप्रवर्तिस्तस्य नान्यथा: ६ सरित्सुदेवखातेषुतीर्थे
षुचनदीषुच क्रियास्नानंसमुद्दिष्टंस्नानंतत्रमहाक्रिया तत्रकाम्यंतुकर्त्तव्यंयथावद्वि
धिनोदितं नित्यंनैमित्तिकंचैवक्रियांगंमलकर्षणं ८ तीर्थाभावेतुकर्त्तव्यमुष्णोदकप
रोदकैः स्नानंतुवन्हितप्तेनतथैवपरवारिणा ९ शरीरशुद्धिर्विज्ञेयानतुस्नानफलं
भवेत् अद्भिर्गात्राणिशुध्यंतितीर्थस्नानात्फलंभवेत् १० सुरस्सुदेवखातेषुतीर्थेषुच
नदीषुच स्नानएवक्रियातस्मास्नानात्पुण्यफलंस्मृतं ११ तीर्थंप्राप्यप्रसंगेनस्नानं। २७५
तीर्थेसमाचरेत् स्नानजंफलमाप्नोतितीर्थयात्राश्रितंनतु १२ सर्वतीर्थानिपुण्या

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

निपापघ्नानिसस्नानएणं परस्परा एपपेनौ ऽक्किथितानिमनिषिभिः १३ सर्वेप्रस्रवएणपुण्या
ःसरांसिचशिलोच्चया नद्यःपुण्यास्तथासर्वाजान्हवीतुविशेषतः १४ नएणंयापकृतांती
र्थेपापप्रशमनंभवेत् यथोक्तफलदंतीर्थंभवेद्धात्मनानएणं १५ छ इतिशांखेअष्टम
ोध्यायः ८ छ क्रियास्नानंतुवक्ष्यामियथावद्विधिपूर्वकं मृद्भिरद्भिश्चकर्तव्यंशौचमादौ
यथाविधिः १ जलेनिमग्नउन्मज्य [illegible] धि जलस्यावाहनंकुर्यात् ततस्नवक्ष्याम्य
तःपरं २ प्रपद्येवरुणंदेवमंभसांपतिमूर्जितं याचितंदेहिमेतीर्थंसर्वपापमनुक्तये ३
तीर्थमावाहयिष्यामिसर्वाघविनिषूदन सान्निध्यमस्मिंस्तुतोयेभजत्वंमदनुग्रहात् ४
रुद्रान्प्रपद्येवरदान्सर्वानप्सुमुषदस्तथा सर्वानप्सुषदश्चैवप्रपद्येप्रएणवःस्थितः ५ देव
मप्सुषदंवज्हिंप्रपद्येऽघनिषूदनं आपःपुण्यापवित्राश्चप्रपद्येशरएणंतथा ६ रुद्रा

शांख० श्चाग्निश्चसर्पाश्चवरुणश्चापएवच शमयंतासुमेपापंमांरक्षंतुचसर्वशः ७ इत्येवमु
८ क्त्वाकर्त्तव्यंततःसंमार्जनंजले आपोहिष्ठेतितिसृभिर्यथावदनुपूर्वशः ८ हिरण्यवर्णे
तिवदेत्तिसृभिस्तथा शंनोदेवीरितत्याशन्नआपस्तथैवच ९ इदमापःप्रवह
ततथामंत्रमुदारयेत् एवंमंत्रान्समुच्चार्यछंदांसिऋषिदेवता १० अघमर्षण
सूक्तस्यसंस्मरेत्प्रयतःसदा छंदऽनुष्टुब्ऽयस्यऋषिश्चैवाघमर्षणं ११ देवताभाव
वृत्तस्तुपापघ्नस्यप्रकीर्त्तितः ततोंभसिनिमग्नस्तुत्रिःपठेदघमर्षणं १२ यथाश्वमे
धःक्रतुराट्सर्वपापापनोदनः तथाघमर्षणंसूक्तंसर्वपापप्रणाशनं १३ प्रदद्यान्मू
र्द्धितथामहाव्याहृतिभिर्जलं अनेनस्नात्वाअम्भमध्येस्नातवान्धौतवाससा प २१६
रिवर्त्तितवासास्तुतीर्थतीरमुपस्पृशेत् उदकस्याप्रदानाच्चस्नानेशाटीनपीडयेत् १५

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai joint project

9A

अनेनविधिनास्नात्ततीर्थस्यफलमश्नुतेति १५ छ इतिश्रीशांखेनवमोध्यायः ९ ब
अतःपरंप्रवक्षामिशुभामाचमनक्रियां कायंकनिष्टिकामध्येतीर्थमुक्तंद्विजस्यतु १अं
गुष्टमूलेचतथाप्राजापत्यंप्रकीर्त्तितं अंगुल्यग्रेस्मृतंदैवंपित्र्यं तर्जनिमूलकं २ प्र
जापत्येनतीर्थेनत्रिःप्राश्नीयाजलंद्विजः द्विःप्रमृज्यमुखंपश्चात्खान्यद्भिःसमुपस्पृशेत्
३ हृद्गाभिःपूयतेविप्रःकंठगाभिस्तुभूमिपः तालुगाभिस्तथावैश्यःशूद्रःस्पृष्टाभिरंततः
४ अंतर्जानुःशुचौदेशेप्राङ्मुखःसुसमाहितः उदङ्मुखोवाप्रयतोदिशश्चानवलोकये
त् ५ अद्भिःसमुद्धृताभिस्तुहीनाभिःफेनबुद्बुदैः वन्हिनाचाप्यतप्ताभिरक्षाराभिरुपस्पृ
शेत् ६ तर्जन्यंगुष्ठयोगेनस्पृशेत्नासापुटद्वयं अंगुष्ठमध्ययोगेनस्पृशेन्नेत्रद्वयंत
तः ७ अंगुष्ठानामियोगेनश्रवणौसमुपस्पृशेत् कनिष्ठांगुष्ठयोगेनस्पृशेत्स्कंधद्वयं

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(10)

वांस्व॰ ततः ८ सर्वासामेवयोगेननाभिंचहृदयंतथा संस्पृशेत्तथामूर्ध्नानमेषआचमनेविधिः
१९ ९ त्रिःप्राश्नियापयंदेवस्तुप्रीतास्तेनास्यदेवताः ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्चभवंतीत्यनुशुश्रु
मः १० गंगाचयमुनाचैवप्रियंतेचैवमार्जनात् नासत्यदस्रौप्रीयेतेस्पृष्टेनासापुटद्वये
११ स्पृष्टेलोचनयुग्मेतुप्रीयेतेशशिभास्[illegible]र्णयुग्मेतथापृष्टेप्रीयेतेअनिलानिलौ १
२ स्कंधयोःस्पर्शनादस्यप्रियंतसर्वदेव[illegible]र्ध्नःसंस्पर्शनादस्यप्रीतस्तुपुरुषोभवेत् १
३ विनायज्ञोपवीतेनतथामुक्तशिखोपि[illegible] अप्रक्षालितपादस्तुआचांतोप्यशुचिर्भवे
त् १४ बहिर्जानुरुपस्पृश्यएकहस्तार्पितैर्जलैः सोपानत्कस्तथातिष्ठन्नैवशुद्धिमवाप्नु
यात् १५ आचम्यचपुराप्रोक्तंतीर्थसंमार्जनंतुयत् उपस्पृश्यततःपश्चान्मंत्रेणानेन। २७१
धर्मतः १६ अंतश्चरतिभूतेषुगुहायांविश्वतोमुखः त्वंयज्ञस्त्वंवषट्कारआपोज्योतिर

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(10A)

सोमस्तं १७ आचम्यतुततःपश्चादादित्याभिमुखोजलं उदुत्यंजातवेदसमितिमंत्रेणनिक्षि
पेत् १८ एषएवविधिःप्रोक्तःसंध्ययोश्चद्विजादिषु पूर्वांसंध्यांजपत्तिष्ठेदासीनःपश्चिमां
तथा १९ ततोजप्लेपवित्राणिपवित्रंवाप्यतःशुचितः ऋषयोदीर्घसंध्यात्वाद्दीर्घमायुरवा
प्नुयात् २० सर्वएवपवित्राणिवक्ष्याम्यहमतःपरं येषांजपैश्चहोमैश्चपूयंतेमानवास
दा २१ छ इतिश्रीशांखेसंध्योपासनविधिर्दशमोध्यायः १० छ अघमर्षणंदेवव्र
तंशुद्धवत्यस्तरत्समं कूष्मांड्यःपावमान्यश्चसावित्र्यस्तथैवचः १ अभिश्चवृषपदाचैक
स्तोमानिव्याहृतिस्तथा भारुंडानिचसामानिगायत्रंचाशनंतथा २ पुरुषव्रतंचभा
संचतथासोमव्रतानिच अभिलिंगंबार्हस्पत्यंच श्रीसूक्तंममतंतथा ३ शतरुद्रियाथ
र्वशिरस्त्रिसुपर्णंमहाव्रतं गोसूक्तमश्वसूक्तंचइंद्रसूक्तंचसामनी ४ त्रीण्याज्यादाह्य

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com